



Republika Hrvatska
Županijski sud u Zagrebu
Trg Nikole Šubića Zrinskog 5

Poslovni broj: GŽ-4469/2022-4

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Županijski sud u Zagrebu, kao sud drugog stupnja, u vijeću sutkinja Slavice Garac, predsjednice, Nike Grospić Ivasović, izjaviteljice i Diane Preglej, članice, u pravnoj stvari I. tužitelja Saše Begovića iz Zagreba, Laginjina 7, OIB: 62359769470, II. tužitelja Marka Dabrovića iz Zagreba, Grškovićeve 11a, OIB: 94237663405, III. tužitelja Igora Franića iz Zagreba, Prilaz Gjura Deželića 52, OIB: 23817184371, IV. tužiteljice Tatjane Grozdanić Begović iz Zagreba, Laginjina 7, OIB: 34378082811, V. tužitelja Petra Miškovića iz Rijeke, Šetalište 13. divizije 47, OIB: 52753276428, VI. tužitelja Silvija Novaka iz Zagreba, Laginjina 9, OIB: 93783383528, VII. tužitelja Veljka Olujića iz Zagreba, Hebrangova 27, VIII. tužiteljice Helene Paver Njirić iz Zagreba, Zvonimirova 75, OIB: 23262406201, IX. tužiteljice Lee Pelivan iz Zagreba, Svačićev trg 14, OIB: 36840092405, X. tužitelja Tome Plejića iz Zagreba, Svačićev trg 14, OIB: 75793770977, XI. tužitelja Gorana Rake iz Zagreba, Črnomerec 135, XII. tužitelja Idisa Turata iz Zagreba, Grškovićeve 11a i XIII. tužitelja Tončija Žarnića iz Zagreba, Trg O. Keršovanija 14, OIB: 82170649286, svi zastupani po punomoćniku Borisu Šavoriću, odvjetniku iz Odvjetničkog društva Šavorić & partneri u Zagrebu, protiv tuženika Hrvoja Hrabaka iz Zagreba, Trg žrtava fašizma 9, OIB: 86798360266, radi naknade štete, odlučujući o žalbi I.–XIII. tužitelja protiv presude Općinskog građanskog suda u Zagrebu poslovni broj Pn-3603/11-32 od 16. svibnja 2014., u sjednici vijeća održanoj dana 7. svibnja 2024.,

p r e s u d i o j e

I. Odbija se žalba I. tužitelja Saše Begovića, II. tužitelja Marka Dabrovića, III. tužitelja Igora Franića, IV. tužiteljice Tatjane Grozdanić Begović, V. tužitelja Petra Miškovića, VI. tužitelja Silvija Novaka, VII. tužitelja Veljka Olujića, VIII. tužiteljice Helene Paver Njirić, IX. tužiteljice Lee Pelivan, X. tužitelja Tome Plejića, XI. tužitelja Gorana Rake, XII. tužitelja Idisa Turata i XIII. tužitelja Tončija Žarnića kao neosnovana te potvrđuje presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu poslovni broj Pn-3603/11-32 od 16. svibnja 2014.

II. Odbija se zahtjev I. tužitelja Saše Begovića, II. tužitelja Marka Dabrovića, III. tužitelja Igora Franića, IV. tužiteljice Tatjane Grozdanić Begović, V. tužitelja Petra

Miškovića, VI. tužitelja Silvija Novaka, VII. tužitelja Veljka Olujića, VIII. tužiteljice Helene Paver Njirić, IX. tužiteljice Lee Pelivan, X. tužitelja Tome Plejića, XI. tužitelja Gorana Rake, XII. tužitelja Idisa Turata i XIII. tužitelja Tončija Žarnića za naknadu troška nastalog povodom žalbe kao neosnovan.

Obrazloženje

1. Predmetnom je presudom odbijen tužbeni zahtjev kojim su I.–XIII. tužitelji tražili:

- da se tuženiku naloži da svakom od I.–XIII. tužitelja isplati iznos od po 800,00 kn (106,18 EUR–a¹), zajedno sa zateznim kamatama tekućima na svaki pojedini iznos od 18. srpnja 2011. pa do isplate, kao i da im naknadi trošak parničnog postupka, zajedno sa zateznim kamatama tekućima na iznos istog od dana presuđenja pa do isplate, sve to u roku od 15 dana,
- da se tuženiku naloži da o svom trošku objavi presudu (kojom se tužbeni zahtjev prihvaća) u jednom od dva dnevna novinska lista s najvećom nakladom koji se tiskaju na području cijele Hrvatske – Jutarnjem listu ili Večernjem listu – u prvom sljedećem broju lista nakon pravomoćnosti presude.

2. Protiv navedene presude žale se I.–XIII. tužitelji zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, predlažući da se ista preinači na način da se tužbeni zahtjev prihvati u cijelosti, a podredno da se ukine i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje, kao i da im se naknadi trošak nastao povodom žalbe u iznosu od 2.343,75 kn (311,07 EUR–a).

3. Žalba je neosnovana.

4. Predmet ovog postupka je zahtjev I.–XIII. tužitelja:

- da tuženik svakom od I.–XIII. tužitelja isplati iznos od po 800,00 kn (106,18 EUR–a), zajedno sa zateznim kamatama tekućima na svaki pojedini iznos od 18. srpnja 2011. pa do isplate, kao i da im naknadi trošak parničnog postupka u ukupnom iznosu od 15.937,50 kn (2.115,27 EUR–a), zajedno sa zateznim kamatama tekućima na taj iznos od dana presuđenja pa do isplate,
- da tuženik o svom trošku objavi presudu (kojom se tužbeni zahtjev prihvaća) u jednom od dva dnevna novinska lista s najvećom nakladom koji se tiskaju na području cijele Hrvatske – Jutarnjem listu ili Večernjem listu – u prvom sljedećem broju lista nakon pravomoćnosti presude.

5. I.–XIII. tužitelji navedeni iznos glavnice zahtijevaju od tuženika na ime naknade neimovinske štete zbog povrede prava osobnosti, i to prava na čast i ugled, sukladno odredbama iz čl. 1100. st. 1. i 2. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine" broj 35/05 i 41/08 – u daljnjem tekstu: ZOO), u svezi čl. 19. st. 1. i 2. ZOO–a, dok objavu presude zahtijevaju od tuženika sukladno odredbi iz čl. 1099. ZOO–a.

6. Suprotno žalbenim navodima I.–XIII. tužitelja, predmetna presuda nema nedostataka zbog kojih se ne bi mogla ispitati jer je izreka presude razumljiva i

¹ Fiksni tečaj konverzije je 7,53450

neproturječna sama sebi i razlozima na kojima se presuda temelji te jer sadrži razloge o odlučnim činjenicama koji su jasni i međusobno neproturječni, s time da o odlučnim činjenicama ne postoji proturječnost između onoga što se u razlozima presude navodi o sadržaju isprava ili zapisnika o iskazima danima u postupku i samih tih isprava ili zapisnika, tako da nije počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 11. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine" broj 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 123/08, 57/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22 i 155/23 – u daljnjem tekstu: ZPP) na koju I.–XIII. tužitelji upiru.

7. Prilikom ispitivanja predmetne presude i postupka koji joj je prethodio nije utvrđeno da je počinjena neka od ostalih bitnih povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. ZPP-a na koje ovaj drugostupanjski sud pazi po službenoj dužnosti na temelju odredbe iz čl. 365. st. 2. ZPP-a.

8. Iz stanja spisa ovog predmeta proizlazi u bitnom sljedeće:

- da su I.–XIII. tužitelji u tužbi, kao i tijekom prvostupanjskog postupka, naveli u bitnom sljedeće:

- da je svaki od I.–XIII. tužitelja diplomirani inženjer arhitekture te da su I.–XIII. tužitelji bili članovi hrvatskog tima autora i službeni predstavnici na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture Venecijanskog bijenala 2010. godine,

- da je tuženik 3. rujna 2010. u iznimno slušanoj emisiji "Katapultura" na 1. programu Hrvatskog radija na temu nastupa hrvatskih arhitekata na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture Venecijanskog bijenala 2010. godine, nastupajući pritom kao predsjednik Udruženja hrvatskih arhitekata (u daljnjem tekstu: Udruženje), iznio protiv I.–XIII. tužitelja nekoliko neistinitih i uvredljivih izjava koje nisu bile ujedno i službeni stav Udruženja,

- da je tuženik na pitanje voditeljice emisije "Katapultura" odgovorio:

"Zato što je riječ na neki način o skupini autora istomišljenika koji i svoje arhitektonske reference dobrim dijelom i jesu stjecali upravo tako što su u raznim procedurama, natjecajima, ishođenjima dozvola i sličnome, u ime stvaralačke slobode zaobilazili na razne načine i pravila igre i inženjerske datosti, i to im je, zapravo, do sada i u hrvatskim okvirima donosilo uvijek uspjeh. Kad se jednom u toj situaciji pojavio tako jak element kao što je to more, to onda nije prošlo.",

- da je tuženik kao predsjednik Udruženja, zajedno s predsjednikom Hrvatske komore arhitekata, 1. rujna 2010. dao pisani osvrt na hrvatski nastup na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture Venecijanskog bijenala 2010. godine, u kojem je, između ostalog, naveo:

"Venecijanski ploveći paviljon u sebi utjelovljuje model ponašanja koji nas već godinama prati kao profesionalna hipoteka iako ga zapravo prakticira sasvim mala grupa kolega – ignoranciju prema pravilima igre, budžetu, inženjerskim performansama, ekonomskim i tehnološkim mogućnostima našeg društva, te autorsko samozadovoljstvo s napadnom željom za pokazivanjem – pa makar i na dva dana.", "Ovaj osvrt dajemo u prvom redu osjećajući frustraciju i nezadovoljstvo koje je ovakva prezentacija hrvatske arhitekture izazvala kod brojnih kolega koji vrijedno, savjesno i odgovorno obavljaju arhitektonski posao i svakodnevno opravdavaju vrijednost našeg rada i zanata.",

- da su članovi predsjedništva Udruženja 10. rujna 2010. sastavili zaključak vezano za osvrt tuženika u kojem su naveli:

"Predsjedništvo UHA-e je na današnjoj sjednici raspravljalo o osvrtnu koji je predsjednik Hrvoje Hrabak, zajedno s predsjednikom Hrvatske komore arhitekata Tomislavom Ćurkovićem, dao na temu hrvatske prezentacije na venecijanskom bijenalu. U kolegijalnoj i konstruktivnoj raspravi konstatirali smo heterogenost stavova o osvrtnu koji je predsjednik u sklopu svojih statutarne ovlasti dao samostalno i bez uključenja ostalih članova predsjedništva.",

- da je 7. rujna 2010. u časopisu Nacional objavljen članak pod naslovom "Klimavi temelji hrvatske arhitekture" u kojem je tuženik naveo sljedeće:

"Postoje tisuće kolega koji dugogodišnje, svakodnevno predano, savjesno i odgovorno rade svoj posao. I to rade na zadovoljstvo svojih klijenata i zadovoljstvo opće zajednice. Paralelno s tim, svako toliko pojavljuju se iznimke koje su van dometa skromnog i savjesnog obavljanja tog posla. Nažalost, takve iznimke se onda kao hipoteka prenose na čitavu struku.",

- da I.-XIII. tužitelji smatraju da im je tuženik navedenim izjavama u javnosti, medijima i u stručnim krugovima povrijedio pravo osobnosti, i to pravo na čast i ugled, budući da konkretne izjave ne predstavljaju stručnu kritiku, već napad na osobnoj razini, zbog čega svaki od njih zahtijeva od tuženika pravičnu novčanu naknadu u iznosu od po 800,00 kn (106,18 EUR-a),

- da je tuženik u odgovoru na tužbu, kao i tijekom prvostupanjskog postupka, naveo u bitnom sljedeće:

- da se kao predsjednik Udruženja osjećao pozvanim da komentira događaje povodom 12. međunarodne izložbe arhitekture Venecijanskog bijenala 2010. godine, budući da nitko od odgovornih nije to učinio,

- da je njegova reakcija bila odgovor na već uzburkanu medijsku pozornost te da nije bila usmjerena osobno na I.-XIII. tužitelje niti na njihov dotadašnji rad, već isključivo na stručnu pogrešku u okviru navedene međunarodne izložbe,

- da njegov istup, pogotovo u emisiji "Katapultura", predstavlja isključivo stručnu kritiku,

- da je svoje mišljenje iznio s ciljem zaustavljanja negativnog mišljenja o struci u javnosti, kojom prigodom je pojasnio okolnosti vezane uz nemili događaj,

- da je ocijenio I.-XIII. tužitelje odgovornima za stručne propuste te kritizirao njihov način rada i nespremnost da u danim okolnostima preuzmu odgovornost za autorski pristup, uz ispriku koja je trebala uslijediti dijelu stručne i šire javnosti, pozivajući se pritom na slobodu javne riječi i stručne kritike,

- da je prvostupanjski sud donio presudu poslovni broj Pn-3603/11-32 od 16. svibnja 2014. kojom je tužbeni zahtjev odbijen u cijelosti, obrazlažući svoju odluku u bitnom na sljedeći način:

- da u ovom predmetu prvenstveno valja promatrati kontekst cjelokupnog događanja u kojem su iznesene sporne tvrdnje tuženika: urušavanje plovećeg paviljona čiji su autori tužitelji i koji je bio predviđen kao sastavni dio službenog nastupa Republike Hrvatske na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture u Veneciji, veliki interes javnosti u svezi toga neuspjeha te, nastavno na izloženo, pravo i obvezu tuženika kao predsjednika Udruženja na očitovanje u svezi navedenoga,

- da sud u istupima tuženika nije našao riječi koje bi predstavljale napad na tužitelje na osobnoj razini, već je sud stajališta da se sve sporne tvrdnje tuženika odnose isključivo na navedenu međunarodnu izložbu i događaj u vezi toga (potonuće plovećeg paviljona) te komentiranje istoga pa su neprihvatljivi navodi

tužitelja kojima oni žele izdvojiti nekoliko izjava, odnosno nekoliko rečenica tuženika koje su očigledno dane u kontekstu gore izloženog,

- da je pregledom predmetnog novinskog napisa, tuženikovog osvrta te preslušavanjem tonske snimke radijske emisije "Katapultura" utvrđeno da je tuženik, kako običnoj, tako i stručnoj javnosti, objašnjavao situaciju i nezgodu koja se dogodila, što je pored toga bila i njegova odgovornost kao predsjednika Udruženja,

- da je tuženik u tim istupima doista kritizirao hrvatski nastup na navedenoj međunarodnoj izložbi i autore tog urušenog paviljona, pritom nigdje ne spominjući imena i prezimena autora, tj. tužitelja, ali da je ta kritika izražena primjerenim riječima i predstavlja subjektivno i stručno stajalište tuženika kao kolege arhitekta i predsjednika Udruženja,

- da se spomenuta kritika odnosi na autorski i stručni pristup tužitelja u konkretnom slučaju koji je rezultirao neuspjehom hrvatskog nastupa, a da ne predstavlja omalovažavanje općenite stručnosti tužitelja kao priznatih arhitekata i ne dovodi u pitanje poštenje istih,

- da sud kao životne prihvaća navode tužitelja da ih je kritika tuženika "pogodila", ali da se radi o "zdravoj" kritici i ocjeni te da tužitelji pri tome moraju biti svjesni da isti na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture u Veneciji nisu nastupali kao pojedinci svojim imenom i prezimenom, već da su zastupali Republiku Hrvatsku u sklopu nastupa financiranog državnim sredstvima, gdje je već samim time povećan interes javnosti, tako da u takvoj situaciji kao autori tog nastupa moraju biti spremni na povećani stupanj javne i posebno stručne kritike i da se prema njima može primijeniti snažan polemički i kritički jezik,

- da je neuspjeh hrvatskog nastupa svakako bio i stručni neuspjeh autora tužitelja, ali u percepciji javnosti i neuspjeh cjelokupne hrvatske arhitektonske struke koji je zahtijevao odgovarajući odgovor i objašnjenje, pa čak eventualno i ispriku, što međutim od tužitelja nije uslijedilo, već je to na sebe u konačnici preuzeo tuženik kao čelnik Udruženja, a koji u tim obraćanjima nije prešao granicu kritičkog promišljanja koja bi dovela do povrede časti i ugleda tužitelja,

- da, s obzirom na to da u konkretnom slučaju nije došlo do povrede prava osobnosti tužitelja, i to prava na čast i ugled, time ne postoje niti pretpostavke za eventualnu dosudu zatražene pravične novčane naknade u smislu odredaba iz čl. 1100. ZOO-a te objavljivanje presude u medijima u smislu odredbe iz čl. 1099. ZOO-a, slijedom čega je tužbeni zahtjev valjalo odbiti,

- da su I.–XIII. tužitelji protiv presude prvostupanjskog suda poslovni broj Pn-3603/11-32 od 16. svibnja 2014. podnijeli žalbu 23. svibnja 2014., a da je povodom žalbe I.–XIII. tužitelja ovaj drugostupanjski sud donio:

- presudu poslovni broj GŽn-2040/14-2 od 7. listopada 2014. kojom je presuda prvostupanjskog suda potvrđena u dijelu u kojem je odbijen zahtjev I.–XIII. tužitelja da se tuženiku naloži da o svom trošku objavi presudu u jednom od dva dnevna novinska lista s najvećom nakladom koji se tiskaju na području cijele Hrvatske – Jutarnjem listu ili Večernjem listu – u prvom sljedećem broju lista nakon pravomoćnosti presude (točka I. izreke), dok je navedena presuda preinačena u dijelu u kojem je odbijen zahtjev I.–XIII. tužitelja da tuženik svakome od njih isplati iznos od po 800,00 kn (106,18 EUR-a), zajedno s pripadajućim zateznim kamatama te je suđeno da se tuženiku nalaže da na ime naknade štete isplati svakome od I.–XIII. tužitelja iznos od po 800,00 kn (106,18 EUR-a), zajedno s pripadajućim zateznim kamatama, sve to u roku od 15 dana (točka II. izreke),

- rješenje poslovni broj GŽn-2040/14-2 od 7. listopada 2014. kojim je navedena presuda ukinuta u dijelu u kojem je odbijen zahtjev I.–XIII. tužitelja za naknadu troška parničnog postupka, zajedno s pripadajućim zateznim kamatama te je u tome dijelu presuda vraćena prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje,

- da je ovaj drugostupanjski sud obrazložio svoju odluku u bitnom na sljedeći način:

- da su, iako je pravilno utvrdio da je tuženik dao navedene izjave, nejasni su i međusobno proturječni razlozi na kojima je prvostupanjski sud utemeljio daljnji zaključak da te izjave predstavljaju samo tuženikovu stručnu kritiku, izraženu kroz snažan polemički jezik, koja ne predstavlja omalovažavanje općenite stručnosti I.–XIII. tužitelja, niti dovodi u pitanje njihovo poštenje pa da time nije došlo do povrede prava osobnosti,

- to stoga jer su konkretne izjave bile takve jačine da su kod I.–XIII. tužitelja osim neugode uzrokovale i osjećaj manje vrijednosti, a time i povredu njihove časti i ugleda,

- da je dostojanstvo svake osobe vrijednost koja predstavlja temeljno osobno pravo, a čiji su važan dio čast, kao vlastiti osjećaj vrijednosti i ugled te da svaki čovjek u društvu ima pravo na poštovanje i zaštitu svog dostojanstva, kao i na pravo da od drugih ljudi traži da poštuju njegovo dostojanstvo i da se klone postupaka kojima bi se ono narušilo,

- da je, kako je prema navedenom izjavama tuženika zaista došlo do povrede prava osobnosti, tako i zahtjev I.–XIII. tužitelja osnovan pa svakome od njih, u smislu odredaba iz čl. 19. st. 1. i 2., čl. 1046. te čl. 1100. st. 1. i 2. ZOO–a, uzimajući u obzir težinu počinjene povrede i okolnosti slučaja, pripada pravo na pravičnu novčanu naknadu u iznosu od po 800,00 kn (106,18 EUR–a), a koliko su oni i zatražili, budući da težina povrede i okolnosti slučaja to opravdavaju, zajedno sa zateznim kamatama tekućima na taj iznos koje im, sukladno odredbama iz čl. 29. i 1103. ZOO-a, također pripadaju,

- da je tuženik protiv točke II. izreke presude ovog drugostupanjskog suda poslovni broj GŽn-2040/14-2 od 7. listopada 2014. podnio reviziju 23. lipnja 2015., a koja je rješenjem Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Rev-3132/15-2 od 9. veljače 2016. odbačena kao nedopuštena,

- da je tuženik 23. studenog 2015. podnio ustavnu tužbu u povodu presude i rješenja ovog drugostupanjskog suda poslovni broj GŽn-2040/14-2 od 7. listopada 2014., a povodom koje je Ustavni sud Republike Hrvatske donio odluku poslovni broj U-III-2099/2020 od 19. listopada 2022. kojom je odlučeno sljedeće:

- ustavna tužba se usvaja (točka I. izreke),

- ukida se presuda i rješenje Županijskog suda u Zagrebu poslovni broj GŽn-2040/14-2 od 7. listopada 2014. (točka II. izreke),

- predmet se vraća Županijskom sudu u Zagrebu na ponovni postupak (točka III. izreke),

- da je Ustavni sud Republike Hrvatske obrazložio svoju odluku na sljedeći način:

- da je u ustavnoj tužbi i dopuni ustavne tužbe podnositelj (u ovom predmetu tuženik) istaknuo prigovor miješanja u slobodu mišljenja i izražavanja misli zajamčenu čl. 38. st. 1. i 2. Ustava Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 56/90, 135/97, 113/00, 28/01, 76/10 i 5/14 – u daljnjem tekstu: Ustav) i čl. 10. st. 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Narodne novine – Međunarodni ugovori" broj 18/97, 6/99, 8/99, 14/02 i 1/06), slijedom čega Ustavni

sud ocjenjuje da se u okolnostima konkretnog slučaja otvara ustavnopravno pitanje je li podnositelju povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja,

- da je za potrebe konkretnog ustavnosudskog postupka potrebno odgovoriti na pitanja: 1) Je li u konkretnom slučaju došlo do miješanja u jamstvo slobode mišljenja i izražavanja misli propisane čl. 38. st. 1. i 2. Ustava? 2) Je li miješanje bilo opravdano?

- da osporena drugostupanjska presuda predstavlja miješanje države u podnositeljevu slobodu izražavanja,

- da Ustavni sud ocjenjuje da je miješanje utemeljeno na zakonu, konkretno na čl. 19. st. 1. i 2., 1046. i 1100. st. 1. i 2. ZOO–a te da slijedi legitimni cilj zaštite ugleda i prava drugih, stoga je zadaća Ustavnog suda utvrditi je li miješanje u slobodu izražavanja podnositelja bilo "nužno u demokratskom društvu",

- da u odnosu na prirodu samih izjava podnositelja Ustavni sud napominje da one predstavljaju vrijednosni sud, a ne činjenični navod,

- da je drugostupanjski sud nakon provedenog dokaznog postupka utvrdio da se u konkretnom slučaju radilo o izjavama podnositelja kojima je zaista došlo do povrede prava osobnosti, slijedom čega im na temelju mjerodavnih zakonskih propisa pripada pravo na pravičnu novčanu naknadu u iznosu od po 800,00 kn (106,18 EUR–a), budući da težina povrede i okolnosti slučaja to opravdavaju, zajedno sa zateznim kamatama na taj iznos, s time da navode podnositelja da se radi o stručnom mišljenju izraženom u kontekstu slobode javne riječi i stručne kritike na koje ima pravo drugostupanjski sud nije uvažio,

- da se iz utvrđenih činjenica i okolnosti može ustvrditi da podnositelj i tužitelji nisu osobe poznate široj javnosti,

- da imajući u vidu obrazloženje drugostupanjskog suda Ustavni sud smatra da isti sud nije u dovoljnoj mjeri razmotrio kontekst u kojem su sporne izjave dane, kao niti arhitektonski neuspjeh koji im je prethodio, a koji je diskvalificirao Republiku Hrvatsku s Venecijanskog bijenala 2010. godine,

- da je stoga drugostupanjski sud bio dužan razmotriti na koji su način okolnosti da se radi o tužiteljima i podnositelju koji su gotovo nepoznati široj javnosti, da se radilo o prethodnom, u međunarodnoj medijskoj javnosti poznatom arhitektonskom debaklu koji je umanjio dignitet arhitektonske struke u Hrvatskoj općenito, a na što je podnositelj pravovremeno i primjereno reagirao izjavama u javnom prostoru, utjecale na usvajanje tužbenog zahtjeva protiv podnositelja,

- da Ustavni sud zaključno smatra da drugostupanjski sud ni na koji način nije utvrdio specifične okolnosti konkretnog slučaja, iako ih je bez zapreke mogao utvrditi prema sadržaju provedenog dokaznog postupka te u tom postupku utvrđenih činjenica i okolnosti, niti ih je doveo u vezu s izrekom osporene drugostupanjske presude,

- da, upravo suprotno, obrazloženje drugostupanjske presude izdvaja izjavljenu uvredu podnositelja iz navedenog konteksta,

- da, imajući u vidu sve gore navedene okolnosti, Ustavni sud smatra da u žalbenom postupku Županijski sud u Zagrebu nije uvjerljivo utvrdio postojanje prijeke društvene potrebe koja bi zahtijevala da se pravu tužitelja na zaštitu njegovog ugleda da prednost pred pravom podnositelja na slobodu izražavanja i općeg interesa za zaštitu slobode izražavanja kada je riječ o javnoj kritici, odnosno javnom izražavanju vrijednosnog stava,

- da se razlozi koje je taj sud naveo, prema ocjeni Ustavnog suda, ne mogu smatrati dostatnima i mjerodavnima za takvo miješanje u podnositeljevu slobodu

izražavanja, stoga se ne može zaključiti da je osporenom odlukom ostvarena pravična ravnoteža Ustavom zajamčenih suprotstavljenih prava tužitelja i podnositelja,

- da, slijedom svega navedenog, Ustavni sud utvrđuje da je osporenom odlukom podnositelju povrijeđeno jamstvo slobode mišljenja i iznošenja misli propisano čl. 38. st. 1. i 2. Ustava, u vezi s načelom ograničenja slobode ili prava razmjerno naravi potrebe u svakom pojedinom slučaju propisanog čl. 16. st. 2. Ustava, tako da je na temelju čl. 73. i 76. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 99/99, 29/92 i 49/02 – u daljnjem tekstu: Ustavni zakon) odlučeno kao u izreci odluke.

9. Sukladno odredbi iz čl. 35. Ustava, svakomu se jamči štovanje i pravna zaštita njegova osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti.

10. Sukladno odredbi iz čl. 38. st. 1. Ustava, jamči se sloboda mišljenja i izražavanja misli, a sukladno odredbi iz čl. 38. st. 2. Ustava, sloboda izražavanja misli obuhvaća osobito slobodu tiska i drugih sredstava priopćavanja, slobodu govora i javnog nastupa i slobodno osnivanje svih ustanova javnog priopćavanja.

11.1. Nadalje, odredbom iz čl. 19. st. 1. ZOO–a propisano je da svaka fizička i pravna osoba ima pravo na zaštitu svojih prava osobnosti pod pretpostavkama utvrđenim zakonom, a odredbom iz čl. 19. st. 2. ZOO–a propisano je da se pod pravima osobnosti u smislu ZOO–a razumijevaju prava na život, tjelesno i duševno zdravlje, ugled, čast, dostojanstvo, ime, privatnost osobnog i obiteljskog života, slobodu i dr.

11.2. Odredbom iz čl. 1100. st. 1. ZOO–a propisano je da će sud u slučaju povrede prava osobnosti, ako nađe da to težina povrede i okolnosti slučaja opravdavaju, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade imovinske štete, a i kad nje nema, s time da će sud, sukladno odredbi iz čl. 1100. st. 2. ZOO–a, pri odlučivanju o visini pravične novčane naknade voditi računa o jačini i trajanju povredom izazvanih fizičkih boli, duševnih boli i straha, cilju kojemu služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njezinom naravi i društvenom svrhom.

11.3. Isto tako, odredbom iz čl. 1099. ZOO–a propisano je da u slučaju povrede prava osobnosti oštećenik može zahtijevati, na trošak štetnika, objavljivanje presude, odnosno ispravka, povlačenje izjave kojom je povreda učinjena, ili što drugo čime se može ostvariti svrha koja se postiže pravičnom novčanom naknadom.

12. Sukladno odredbi iz čl. 73. st. 1. Ustavnog zakona, kada ustavnu tužbu usvoji i osporeni akt ukine, Ustavni sud u obrazloženju navodi koje je ustavno pravo povrijeđeno i u čemu se povreda sastoji, a sukladno odredbi iz čl. 73. st. 2. Ustavnog zakona, pri donošenju novog akta iz čl. 72. st. 2. Ustavnog zakona, nadležno sudbeno ili upravno tijelo, tijelo jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravna osoba s javnim ovlastima obvezni su poštivati pravna stajališta Ustavnog suda izražena u odluci kojom se ukida akt kojim je povrijeđeno ustavno pravo podnositelja ustavne tužbe.

13.1. U ovom je predmetu potrebno, uvažavajući pritom pravno stajalište izraženo u odluci Ustavnog suda Republike Hrvatske poslovni broj U-III-2099/2020 od 19. listopada 2022. u smislu odredaba iz čl. 73. st. 1. i 2. Ustavnog zakona, provesti test razmjernosti (nužnosti) na način da se pravo I.–XIII. tužitelja na čast i ugled, koje je I.–XIII. tužiteljima zajamčeno odredbom iz čl. 35. Ustava, stavi u razmjer s pravom tuženika na slobodu izražavanja misli, koje je tuženiku zajamčeno odredbom iz čl. 38. st. 1. Ustava te odredbom iz čl. 10. st. 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Narodne novine – Međunarodni ugovori" broj 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10 i 13/17 – u daljnjem tekstu: Konvencija).

13.2. Prilikom provođenja testa razmjernosti (nužnosti) potrebno je ocijeniti ima li pravo I.–XIII. tužitelja na zaštitu njihove časti i ugleda prednost u odnosu na pravo tuženika na slobodu izražavanja misli, odnosno postoje li u konkretnom slučaju okolnosti koje bi opravdavale ograničenje prava tuženika te, ukoliko takve okolnosti postoje, je li ograničenje slobode izražavanja misli društveno prijeko potrebno i je li ono razmjerno legitimnom cilju, uzimajući pritom u obzir sadržaj tuženikovih izjava i kontekst u kojem su one dane.

13.3. Radi davanja pravilne ocjene ovaj drugostupanjski sud je uzeo u obzir i pravno stajalište koje je izraženo u odluci Ustavnog suda Republike Hrvatske poslovni broj U-III-5129/2019 od 29. ožujka 2022.

13.4. Prema stajalištu Ustavnog suda Republike Hrvatske, sloboda izražavanja misli predstavlja jedno od temeljnih načela demokratskog društva i jedan od osnovnih uvjeta za njegov napredak i za ispunjenje svakog pojedinca. Pravo na slobodu izražavanja misli ne odnosi se samo na "informacije" ili "ideje" koje su blagonaklono prihvaćene ili se ne smatraju uvredljivima ili ne izazivaju nikakvu reakciju, nego i na one koje vrijeđaju, šokiraju ili uznemiruju. To zahtijevaju pluralizam, tolerancija i slobodoumlje bez kojih nema demokratskog društva. Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni. Ta ograničenja moraju biti strogo tumačena, a potreba za njima mora biti uvjerljivo utvrđena.

13.5. Međutim, pravo na slobodu izražavanja misli nije apsolutno pravo jer čl. 38. Ustava i čl. 10. Konvencije ne jamče neograničenu slobodu izražavanja, već sloboda izražavanja misli može biti ograničena ako je to nužno u demokratskom društvu.

13.6. Pri ocjenjivanju razmjernosti miješanja treba razlikovati izjave o činjenicama od vrijednosnih sudova. Dok se postojanje činjenica može dokazati, istinitost vrijednosnih sudova se ne može dokazati, stoga ne treba zahtijevati od tuženika da dokaže istinitost svog vrijednosnog suda. Kada se radi o vrijednosnim sudovima, razmjernost ograničenja slobode izražavanja misli može ovisiti o tome postoji li dostatna činjenična osnova koja te sudove podržava, u suprotnom se ti sudovi mogu smatrati pretjeranima. Kako bi se moglo razlikovati radi li se o izjavi o činjenicama ili o vrijednosnom sudu, nužno je uzeti u obzir okolnosti svakog slučaja i opći ton (general tone) izjave o kojoj se radi, imajući u vidu da će tvrdnje o temama od javnog interesa u pravilu biti vrijednosni sudovi, a ne izjave o činjenicama.

13.7. Pravo na čast i ugled i pravo na izražavanje misli zaslužuju jednaku zaštitu te je zadatak sudova, pa tako i ovog drugostupanjskog suda, da se postigne pravična ravnoteža između ta dva prava. U okolnostima u kojima sporne izjave utječu na čast i ugled I.–XIII. tužitelja, taj sukob je potrebno riješiti vaganjem okolnosti koje su relevantne u ovom konkretnom slučaju.

13.8. Kako bi se osigurala dosljednost i izbjeglo diskrecijsko odlučivanje pri odgovaranju na pitanje koje od sukobljenih prava preteže, odnosno koje od njih ima prednost i kojem je od njih potrebno pružiti zaštitu, radi postizanja pravične ravnoteže potrebno je voditi računa o sljedećim kriterijima: doprinosu raspravi u javnom interesu; u kojoj mjeri je osoba u pitanju poznata javnosti i kakav je sadržaj danih izjava; prethodno ponašanje osobe na koju se izjava odnosi; metode prikupljanja informacija i njihova provjerljivost; sadržaj, forma i posljedice objavljene informacije.

14.1. Imajući u vidu kontekst u kojem su one dane, ovaj drugostupanjski sud smatra da izjave koje je tuženik, nastupajući kao predsjednik Udruženja, dao u emisiji "Katapultura" na 1. programu Hrvatskog radija, pisanom osvrtu i časopisu Nacional ne predstavljaju činjenične navode, već njegov vrijednosni sud koji se odnosio na urušavanje plovećeg paviljona čiji su autori bili upravo I.–XIII. tužitelji, a za koji je bilo predviđeno da bude sastavni dio službenog nastupa Republike Hrvatske na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture Venecijanskog bijenala 2010. godine.

14.2. Naime, tuženik, koji je, kao i I.–XIII. tužitelji, u tom trenutku u javnosti bio gotovo nepoznat, je svojim izjavama istupio u javnost kako bi pravovremeno kritički reagirao na očiti arhitektonski propust u vidu urušavanja plovećeg paviljona koji je, osim što je zbog međunarodnog karaktera Venecijanskog bijenala odjeknuo u široj, odnosno međunarodnoj javnosti, utjecao i na ugled arhitektonske struke u Republici Hrvatskoj jer je posljedično diskvalificirao Republiku Hrvatsku s 12. međunarodne izložbe arhitekture Venecijanskog bijenala 2010. godine.

14.3. Pri tome valja istaknuti da javni, odnosno medijski istup i stručna kritika tuženika ne predstavljaju omalovažavanje općenite stručnosti i dotadašnjeg rada I.–XIII. tužitelja niti dovode u pitanje poštenje istih, već su usmjereni na stručni pristup I.–XIII. tužitelja prema konkretnom plovećem paviljonu, kao svom autorskom djelu te zaustavljanju negativnog mišljenja o arhitektonskoj struci u javnosti. Važno je napomenuti i da su tuženikov javni, odnosno medijski nastup i stručna kritika u obliku danih izjava očigledno bili motivirani željom da arhitektonska struka pravovremeno i kritički reagira na urušavanje plovećeg paviljona koje je u međuvremenu izazvalo veliku pozornost javnosti, budući da su I.–XIII. tužitelji, iako su kao autori istog i ujedno arhitekti po struci nedvojbeno bili prvi pozvani da daju svoje očitovanje u javnosti, iz nepoznatog razloga to propustili učiniti.

14.4. U konačnici, stručna kritika koju je tuženik dao nastupajući kao Predsjednik Udruženja bila je svakako u javnom interesu, s obzirom na to da su projektiranje, izrada i transport plovećeg paviljona od luke Rijeka pa do Venecije bili financirani sredstvima iz državnog proračuna, uplaćenima od strane građana Republike Hrvatske.

14.5. Dakle, vodeći pritom računa o svim okolnostima u kojima su tuženikove izjave dane te o kriterijima navedenima pod točkom 13.8. ove drugostupanjske odluke, u ovom je predmetu, prema stavu ovog drugostupanjskog suda, valjalo dati prednost pravu tuženika na slobodu izražavanja misli koje mu je zajamčeno odredbom iz čl. 38. st. 1. Ustava te odredbom iz čl. 10. st. 1. Konvencije u odnosu na pravo na čast i ugled koje je I.–XIII. tužiteljima zajamčeno odredbom iz čl. 35. Ustava.

14.6. Slijedom toga, I.–XIII. tužitelji nemaju pravo na pravičnu novčanu naknadu u iznosu od po 800,00 kn (106,18 EUR–a) na ime naknade neimovinske štete zbog povrede prava osobnosti, i to prava na čast i ugled, u smislu odredaba iz čl. 1100. st. 1. i 2. ZOO–a, u svezi čl. 19. st. 1 i 2. ZOO–a niti pravo na to da tuženik o svom trošku objavi presudu (kojom se tužbeni zahtjev prihvaća) u jednom od dva dnevna novinska lista s najvećom nakladom koji se tiskaju na području cijele Hrvatske – Jutarnjem listu ili Večernjem listu – u prvom sljedećem broju lista nakon pravomoćnosti presude u smislu odredbe iz čl. 1099. ZOO–a.

15. Prema tome, neosnovani su i preostali žalbeni navodi I.–XIII. tužitelja u kojima oni u bitnom ističu da je prvostupanjski sud prilikom donošenja predmetne presude u dijelu koji se odnosi na glavno potraživanje I.–XIII. tužitelja pogrešno i nepotpuno utvrdio činjenično stanje te na isto pogrešno primijenio materijalno pravo, ponavljajući u bitnom navode koji su izneseni tijekom prvostupanjskog postupka.

16. Valja reći i da I.–XIII. tužitelji u smislu odredbe iz čl. 154. st. 1. ZPP–a nemaju pravo na naknadu troška parničnog postupka u ovom predmetu jer u pogledu glavne stvari u cijelosti nisu uspjeli.

17. Slijedom svega navedenog, valjalo je primjenom odredaba iz čl. 368. st. 1. i 2. ZPP–a odlučiti kao pod točkom I. izreke ove odluke.

18. I.–XIII. tužitelji nemaju pravo na naknadu troška nastalog povodom žalbe jer s istom u pogledu odluke o glavnoj stvari u cijelosti nisu uspjeli, slijedom čega je primjenom odredbe iz čl. 154. st. 1. ZPP–a valjalo odlučiti kao i pod točkom II. izreke ove odluke.

U Zagrebu 7. svibnja 2024.

Predsjednica vijeća:
Slavica Garac

Broj zapisa: **9-30867-42697**

Kontrolni broj: **03ed3-171fc-8c0a8**

Ovaj dokument je u digitalnom obliku elektronički potpisan sljedećim certifikatom:

CN=Slavica Garac, O=ŽUPANIJSKI SUD U ZAGREBU, C=HR

Vjerodostojnost dokumenta možete provjeriti na sljedećoj web adresi:

<https://usluge.pravosudje.hr/provjera-vjerodostojnosti-dokumenta/>



unosom gore navedenog broja zapisa i kontrolnog broja dokumenta.

Provjeru možete napraviti i skeniranjem QR koda. Sustav će u oba slučaja prikazati izvornik ovog dokumenta.

Ukoliko je ovaj dokument identičan prikazanom izvorniku u digitalnom obliku, **Županijski sud u Zagrebu** potvrđuje vjerodostojnost dokumenta.